

Till Ålands landsting.

Under de senaste åren det framstått allt klarare, att de landskaps-
lagar som reglerar landstinget och landskapsstyrelsens verksamhet
borde grundligt revideras. En sådan revision måste anses påkallad inte
minst därför, att gynnsammare förutsättningar borde skapas för ett
balanserat samarbete mellan landskapsstyrelsen och landstinget.

Det var därför med tillfredsställelse landstinget vid denna session
mottog landskapsstyrelsens framställningar med förslag till ny lands-
tingsordning och ny lag om landskapsförvaltningen, vilka hade färdig-
ställtts efter ett fyraårigt beredningsarbete. Visserligen framfördes i
landstingsdebatterna yrkanden om vissa ändringar i de båda lagförslagen,
men i det stora hela var mottagandet mycket positivt. Såsom särskilt
betydelsefullt ansågs allmänt införandet av den självstyrelsepolitiska
nämnden, vilken skulle ha till uppgift att främja samarbetet mellan
landstinget och landskapsstyrelsen i frågor som sammanhänger med land-
skapets författningsenliga rättigheter. De betänkanden lagutskottet av-
gav över framställningarna innehöll ytterst få sakliga ändringar av be-
tydelse, i själva verket färre än vad som brukar förekomma då så omfat-
tande lagförslag behandlas.

Det är därför med största förvåning vi har mottagit landskapsstyrel-
sens meddelande att de båda lagförslagen återtagits. Framförallt gäller
detta återkallandet av förslaget till ny landstingsordning. Enligt par-
lamentarisk kutym tillhör det ju folkrepresentationen att avgöra, om
och när reglerna för dess egen verksamhet skall förnyas.

Vi anser därför att ett initiativ från landstingets sida nu är
påkallat och framlägger härmed en lagmotion med förslag till landstings-
ordning och förslag till ändring av sådana paragrafer i landskapslagen
om landskapsförvaltningen, vilka sammanhänger med det förstnämnda lag-
förslaget. Samtidigt uttalar vi förhoppningen att landskapsstyrelsen
skall finna det möjligt att avgiva en ny framställning om totalrevision
av förvaltningslagen ännu till detta landsting, som redan nedlagt så
mycket arbete på denna.

På grund av den korta tid som stått till förfogande för detalj-
behandling av lagförslagen sedan beslut att väcka motion fattades,
kommer möjligen nya synpunkter på vissa stadganden att i landstings-
behandlingen framföras också av motionärer. I de väsentliga frågorna
och beträffande syftet med motionen är vi dock alla ense.

att gynnsam

arbets

Vårt förslag till ny landstingsordning bygger på landskapsstyrelsens framställning nr 15/1971 och lagutskottets betänkande nr 33/1970-71. På grund härav anföres nedan detaljmotivering endast för de stadganden, vilka nu föreslås sakligt ändrade.

Landstingsordningen.

5 §. Då valbarhet kan anses innebära behörighet att mottaga landstingsmannaupdraget, har villkoret om samtycke, som ingår i vallagen, uteslutits här. Enligt vallagens 45 § bör också en person, som icke uppställts som kandidat och som därför ännu icke givit sitt samtycke, i princip anses valbar till landstingsman.

Bestämmelsen att landskapsstyrelseledamot icke samtidigt kan vara landstingsman har överförs till 6 §. I övrigt överensstämmer 2 mom. sakligt med landskapsstyrelsens framställning. Det synes nämligen icke möjligt att exempelvis landshövdingen, om han väljes till landstingsman, skulle tillträda uppdraget förrän han beviljats avsked från sitt ämbete.

18 §. Med tanke på skärgårdens landstingsmän föreslås att fullmaktsgranskningen skulle ske först klockan 15.

22 §. Talmannens högtidliga försäkran har utan ändring av innehållet omformulerats enligt modernt språkbruk med riksdagsordningens motsvarande stadgande som förebild.

23 §. Genom den nya självstyrelselagen har landshövdingens ställning ändrats så att han icke mera har befogenhet att på eget initiativ sammankalla landstinget till urtima möte och därvid förelägga landstinget egna framställningar. Lantrådet bör ej heller ha rätt att göra egna framställningar till landstinget, då ju landskapsstyrelsen har karaktären av ett kollegialt ämbetsverk. Republikens president och landskapsstyrelsen skulle sålunda vara de enda utom landstinget, som kunde väcka initiativ där.

Lagstiftningen är i regel ett resultat av samverkan mellan landskapsstyrelsen och landstinget. Det synes därför riktigt att talmanskonferensen får uttala sig innan landskapsstyrelsen återtar en framställning som överlämnats till landstinget.

26 §. Tiden för inlämnande av motioner föreslås avsevärt förlängd. Detta kan ske tack vare att landstingsmännen visat så stor återhållsamhet vid utnyttjandet av sin initiativrätt. Beträffande hemställningsmotionerna finner vi intet skäl att bibehålla tidsbegränsningen. Ur många synpunkter vore det till fördel med samma frihet i fråga om lag- och finansmotioner, särskilt som landskapsstyrelsen överlämnar framställningar även under senare delen av en session och därvid också andra

än rena anslutningsmotioner kan bli påkallade.

29-34 §§. Det förkortade namnet på självstyrelsepolitiska nämnden torde vara tillräckligt upplysande. Nämnden föreslås erhålla initiativrätt i landstinget, varigenom dess betydelse ökas avsevärt. Denna förändring har nödvändiggjort mindre tillägg i 23 och 25 §§. Då självstyrelsenämnden har möjlighet att vid behov bringa självstyrelsepolitiska frågor under debatt i landstinget, bör på bestämda tider återkommande debatter av detta slag icke vara erforderliga.

35-39 §§. För lag- och ekonomiutskottet föreslås det kortare namnet "ekonomiutskottet", utan att dess uppgift härigenom skulle ändras. Då detta utskott lämpligen kunde bereda alla lagförslag rörande planeringen, såväl den rent ekonomiska som den fysiska, borde det även ha rätt uttala sig angående anslag för planeringsverksamheten.

Kulturutskottet föreslås få behörighet att bereda lagförslag rörande den förvaltningsverksamhet, som skulle handhas av den tilltänkta kulturavdelningen vid landskapets centrala ämbetsverk. Antalet dylika lagstiftningsärenden har under de senaste åren varit två à tre per session, men kan under den närmaste tiden förväntas öka något, liksom också det totala antalet lagstiftningsärenden. Under den nu pågående sessionen har landstinget (hittills) haft att behandla 25 framställningar och 7 motioner. Av dessa 32 ärenden har 9 hänskjutits till finansutskottet. Av de övriga har 6 varit av sådan natur att de enligt vårt förslag kunde beredas av kulturutskottet. Sålunda skulle denna gång ha återstått 17 ärenden för fördelning mellan lagutskottet och ekonomiutskottet.

I 35 § har inskjutits ett nytt 5 mom., varigenom utskotten skulle uttryckligen berättigas arbeta under tid då landstinget icke är samlat. Det föregående momentet synes icke fullt entydigt medgiva detta.

43 §. Andra momentet har omstiliserats för att det tydligare skall framgå att talmannen har rätt att väcka initiativ i utskott som han eventuellt kommer att tillhöra.

45 §. Redan tillämpad praxis beträffande ordningsföljden, då talmannen ger ordet åt landstingsmännen, föreslås bli lagfäst.

48 §. Då möjligheten att ställa frågor i nuvarande form icke har tilldragit sig nämnvärt intresse, föreslås nya former härför. De egentliga frågorna skulle härefter avse att bringa en fråga under debatt i landstinget. Dessutom skulle även frågor i form av "enkel fråga" kunna ställas. De sistnämnda skulle vara av samma natur som de muntliga frågorna i riksdagen.

Ett spörsmål av det förra slaget skulle naturligtvis inte heller avse att ifrågasätta om landskapsstyrelsen har landstingets förtroende, utan endast ge landskapsstyrelsen tillfälle att inför landstinget redogöra för sina åtgärder i en bestämd fråga, där kritik framförts. Härigenom öppnas möjlighet till offentliga dialoger mellan landstinget och landskapsstyrelsen, vilket bör vara till gagn för deras inbördes relationer och samtidigt öka allmänhetens insyn i landskapets angelägenheter. För närvarande är det huvudsakligen vid budgetremissen som denna möjlighet står till buds, men dialogen blir därvid alltför splittad på grund av den mängd olika frågor som tas upp. En debatt av nyssnämnt slag skulle kunna gälla vilken förvaltningsåtgärd som helst - t.ex. på det ekonomiska planet - och därmed i regel få en annan karaktär än de självstyrelsepolitiska debatterna.

49 §. Någon speciell procedur för behandlingen av yrkande på mistroende mot lantrådet eller landskapsstyrelseledamöterna behöver icke föreskrivas, då själva omröstningen ger klart besked i förtroendefrågan och motiveringen icke har avgörande betydelse. Naturligtvis är det landstinget obetaget att i ärendet inbegära utlåtande av utskott. Tidsintervallen om fyra dagar från det vederbörande avgivit förklaring till dess landstinget skrider till omröstning bör vara tillräcklig för undvikande av förhastade beslut. I andra momentet föreslås motsvarande tidsfrist i det fall att lantrådet begär avsked av politiska orsaker. - I övrigt hänvisas till motiveringen för 4 § i det andra lagförslaget.

54 §. Tiden 7 dagar mellan andra och tredje behandlingen föreslås endast i fråga om de ärenden som nämnes i 55 § 1 mom. Övriga lagar där kvalificerad majoritet stipuleras skulle vad denna tid beträffar behandlas i vanlig ordning.

55 §. Ur behörighetssynpunkt torde inga hinder föreligga att i landstingsordningen fastslå principen att det för vissa landstingsbeslut skall erfordras tvåtredjedels majoritet. I lagen den 6 maj 1920 angående bringande i verkställighet av lagen om självstyrelse för Åland ingår ett interimistiskt stadgande att kvalificerad majoritet icke skall erfordras i något ärende som behandlas i landstinget, "intill dess genom landskapslag stadgas angående landstingets organisation". Hade avsikten varit att göra denna bestämmelse permanent, så hade den givetvis inryckts i självstyrelselagen.

Olika stadganden i en och samma lag sammanhänger ofta så med varandra, att det är svårt att särskilja dem i grupper, där olika majoritet skulle vara erforderlig för ändring eller upphävande av stadgandena.

Vi föreslår därför att kravet på kvalificerad majoritet alltid skulle gälla en lag i dess helhet. Samma majoritet skulle givetvis erfordras vid stiftande av en dylik lag. Enda undantaget i detta avseende skulle vara den föreliggande landstingsordningen, genom vilken själva förfarandet införes. Enligt förslaget skulle kvalificerad majoritet kunna komma i fråga endast för lagar, som berör självstyrelsens konstitution.

70-72 §§. Genom att i 72 § införes ett generellt stadgande om proportionella val i landstinget, föreslås 70 och 71 §§ lika som i landskapsstyrelsens framställning. De följande paragraferna har onumrersats.

75 §. Se motiveringen till 55 §.

Ändringen av förvaltningslagen.

1 §. Lydelsen är densamma som i landskapsstyrelsens framställning nr 6/1971. Benämningen landskapets centrala ämbetsverk införes här för de i lagens 17 § nämnda avdelningarna.

2 §. Undantaget från valbarhet till landskapsstyrelsen synes böra omfatta även de personer, som icke kan vara landstingsmän, ehuru de i princip är valbara till landstinget. I övrigt överensstämmer paragrafen med 2 § i landskapsstyrelsens förslag.

3 §. Paragrafen är identisk med 5 § i landskapsstyrelsens förslag.

4 §. Paragrafen överensstämmer i huvudsak med 5 § i lagutskottets betänkande. Dock föreslår vi att även landskapsstyrelsens ledamöter skulle sitta på förtroende. Yrkande på misstroende mot dem skulle alltid gälla kollegiet i dess helhet med undantag av lantrådet.

Vi anser det inte ändamålsenligt att lantrådet, då han är tillsatt på obestämd tid, tillerkännes rätt att officiellt ställa förtroendefråga. En sådan möjlighet skulle nämligen i en given situation kunna användas som påtryckningsmedel, inte bara mot landstinget, utan även i landskapsstyrelsen.

10 §. Stadgandet om landskapsstyrelsens berättelse ersätter 2 mom. i 16 §, som föreslås upphävt. Landskapsstyrelsens berättelse kan tänkas ingå i en årsbok för landskapet, som även skulle innehålla redogörelse för landstingets verksamhet, avgiven av landstingets kansli.

Slutstadgandet. Den nya lagens tillkomst bör givetvis inte inverka på den nu sittande landskapsstyrelsens mandattid. Stadgandet innebär även att yrkande på misstroende mot ledamöterna blir möjligt först efter utgången av innevarande år.

- - - - -

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår vi vördsamt, att Landstinget måtte antaga följande lagförslag:

sterna blir ho

L a n d s t i n g s o r d n i n g
f ö r l a n d s k a p e t Å l a n d .

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna grunder.

1 §.

Ålands landsting representerar Ålands befolkning och består av trettio landstingsmän.

2 §.

Landstingsman och ersättare för honom väljes på sätt i landskapslagen om landstingsval och kommunalval (vallagen) stadgas.

Landstingsmans uppdrag begynner den 1 november det år ordinarie landstingsval verkställdes samt fortfar under fyra år.

Har landstinget blivit upplöst och nya val förrättats, skall, så framt ej ny upplösning av landstinget ägt rum, landstingsmans uppdrag gälla från den dag han förklarats vald till och med den 31 oktober det år, under vilket ordinarie val därefter verkställs. Likväl skall, om nyval verkställdes samma år som ordinarie val skulle förrättas, landstingsmans uppdrag gälla till och med den 31 oktober det fjärde året därefter.

3 §.

Landstingsmännen utses genom omedelbara, proportionella och hemliga val. För landstingsval bildar landskapet Åland en valkrets.

Vid valen har alla röstberättigade lika rösträtt.

Ej må rösträtt utövas genom ombud.

4 §.

Röstberättigad är envar man och kvinna, som före valåret fyllt tjuugu år och innehar åländsk hembygdsrätt.

Rösträtt tillkommer dock ej

1) den, som står under förmynderskap;

2) den, som för lösdriveri dömts till allmänt arbete eller tvångsarbete, ända till utgången av tredje året från det, då han frigavs från arbetsanstalten eller tvångsarbetet; samt

3) den, som övertygats att vid landstingsval ha köpt eller sålt röst eller gjort försök därtill eller på flera än ett ställe avgivit sin röst eller genom våld eller hot stört valfriheten, ända till utgången av det sjätte kalenderåret efter det, då slutlig dom gavs i saken.

5 §.

Valbar till landstingsman är envar, som är röstberättigad.

Förverkar landstingsman sin valbarhet, upphör hans landstingsmannauppdrag.

Väljes landshövdingen, lantrådet eller annan innehavare av tjänst eller befattning vid länsstyrelsen eller landskapets centrala ämbetsverk till landstingsman, skall vederbörande efter det valet vunnit laga kraft begära befrielse från förenämnda tjänst eller befattning. Förrän befrielse beviljats må han ej tillträda sitt landstingsmannauppdrag.

6 §.

Utses landstingsman till tjänst eller befattning, som avses i 5 § 3 mom., skall han frånträda sitt landstingsmannauppdrag.

Landstingsman, som valts till ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, skall för den tid detta uppdrag varar frånträda sitt landstingsmannauppdrag, varvid ersättaren inträder i hans ställe.

Ledamot eller ersättare i landskapsstyrelsen, som valts till landstingsman, skall avgå från landskapsstyrelsen, därest han icke enligt 2 mom. frånträder sitt landstingsmannauppdrag.

7 §.

Ej må den, som förklarats vald till landstingsman, befrias från detta uppdrag, där han ej förmår visa laga förfall eller annat skäl, som av landstinget godkännes.

8 §.

Avlider landstingsman eller förlorar han sin valbarhet eller avgår han på grund av laga eller av landstinget godkänt skäl eller förklaras ha förverkat sitt uppdrag, inträder ersättaren i hans ställe.

Har landstinget beviljat landstingsman befrielse från deltagande i en landstingssession, inträder ersättaren i hans ställe.

Udöms landstingsman frihetsstraff, träder ersättaren i hans ställe för den tiden.

Beträffande den ordning, i vilken ersättare inkallas, stadgas i vallagen.

9 §.

Landstingsman är pliktig att i utövningen av sitt uppdrag så handla, som rätt och sanning bjuder. Han är därvid skyldig att iakttaga lag och är icke bunden av några andra föreskrifter.

10 §.

Ej må landstingsman förvägras att inställa sig vid landsting och fullgöra sitt uppdrag.

11 §.

Häktas landstingsman under pågående landsting, skall därom genast anmälas hos landstingets talman.

12 §.

Landstingsman åtnjuter av landskapsmedel arvode och övriga ersättningar enligt landstingets beslut.

Angående landstingsmans pensionsskydd stadgas genom landskapslag.

13 §.

Infinner sig landstingsman icke i rätt tid till landsting eller uteblir han utan landstingets tillstånd från sammanträde och har han icke haft förfall, som av landstinget godkännes, kan landstinget döma honom till förlust av landstingsmannaarvode eller del därav. Landstingsman, som icke låtit sig hörav rätta, kan av landstinget förklaras ha förverkat sitt uppdrag.

Landstingsman, som undergår frihetsstraff, må icke för denna tid uppbära landstingsmannaarvode.

2 kap.

Landstingets början, upplösning och avslutning.

14 §.

Landstinget sammanträder i Mariehamn, eller där särskilda omständigheter sådant påkallar, på annan ort inom landskapet, som av landstingets presidium bestämmes.

15 §.

Lagtima landsting sammankommer till session varje arbetsår den 1 november och den 1 mars.

Landstingets arbetsår avslutas den sista vardagen i oktober.

16 §.

Har landstinget upplösts, skall landstinget efter nyval sammankomma till lagtima möte på första dagen i den kalendermånad, som begynner näst efter 90 dagar från upplösningen.

Angående landstingets upplösning och förordnande om nyval kungöres i den ordning, som i 74 § säges. Därjämte meddelas den myndighet och de nämnder, på vilka föranstaltande av val ankommer.

17 §.

Om sammankallandet av urtima landsting stadgas i 8 § självstyrelselagen för Åland.

Kallelse till urtima landsting offentliggöres i sådan uti landskapet utkommande, tidning, vari allmänna, landstinget rörande beslut och förfoganden kungöres.

Ej må urtima landsting utsättas att börja tidigare än på femtonde dagen efter kallelsens utfärdande, ej heller fortgå längre än till och med den sista helgfria dagen före den, då lagtima session vidtager.

Vid urtima landsting må endast förekomma ärende, som föranlett landstingets sammankallande, så ock vad med sådant ärende står i oskiljaktigt sammanhang.

18 §.

Sista vardagen före den dag, på vilken landstinget efter val första gången skall sammankomma, bör samtliga landstingsmän klockan 15 före te sina fullmakter för den eller dem, som landshövdingen förordnat att granska fullmakterna. Vid granskning av fullmakt bör undersökas, huruvida den är utfärdad av behörig myndighet och i föreskriven form.

Alfabetisk förteckning över de befullmäktigade landstingsmännen skall senast klockan tolv följande dag tillhandahållas landstinget.

Landstingsman, som infinner sig efter landstingets början, äger där intaga sin plats, sedan han för talmannen uppvisat godkänd fullmakt.

19 §.

Har landstingsmans fullmakt icke blivit godkänd, äger landstinget rätt att pröva, huruvida han likväl på grund av densamma må inträda i landstinget.

Göres under landstinget på grund av landstingsordningen anmärkning mot landstingsmans behörighet, ankommer dess prövande på landstinget, såframt icke samma anmärkning genom besvär över valet redan anförts eller ännu kan anföras hos vederbörande myndighet.

I övrigt må fråga om giltighet av landstingsval icke vid landsting upptagas, utom då anmärkning göres därom, att beträffande valet eller därtill hörande åtgärder uppenbart brottsligt förfarande förekommit eller att otvivelaktigt misstag vid fastställandet av valets utgång ägt rum. I sådant fall äger landstinget, där det tillika är tydligt, att brottet eller misstaget kunnat utöva inverkan på utgången av valet och ändring ej vidare kan i besvärsväg vinnas, vidtaga åtgärd till sådan rättelse, som är förenlig med bestämmelserna i vallagen.

Den, vars behörighet är satt i fråga, bibehåller emellertid sitt uppdrag såsom landstingsman, intill dess han förklarats därtill obehörig.

20 §.

Den dag landstinget vidtager med nytt arbetsår skall landstingsmännen klockan tolv samlas till plenum. Vid detta plenum, vid vilket ordet föres av den landstingsman, som är till åren äldst, väljer landstinget skilt för sig talman och två vicetalmän.

Därefter avgiver talmannen och vicetalmännen inför det församlade landstinget, var efter annan, denna högtidliga försäkran:

"Jag N.N. försäkrar, att jag vill i utövningen av talmansbefattningen efter all min förmåga upprätthålla den rätt, som enligt grundlagarna tillkommer landskapet Ålands befolkning samt rikets regering och riksdag".

Meddelande om valets utgång skall ofördröjligen tillställas landshövdingen och landskapsstyrelsen.

Avlider talman eller vicetalman under arbetsåret eller avgår han från sin befattning, skall ny talman eller vicetalman väljas.

21 §.

Landshövdingen tillkännagiver tiden för landstingets öppnande, som skall äga rum samma dag landstinget sammankommit. På utsatt tid skall landstingets medlemmar, efter det gudstjänst förrättats, sammankomma i sessionssalen, där landstinget förklaras öppnat.

Landstingets avslutande sker på tid som landshövdingen tillkännagiver.

Vid förfall för landshövdingen gäller vad därom i 9 § självstyrelselagen för Åland är stadgat.

3 kap.

Ärendenas upptagande vid landstinget.

22 §.

Presidentens framställningar och meddelanden överlämnas till landstinget såsom i självstyrelselagen stadgas.

23 §.

Landskapsstyrelsen må överlämna framställning och meddelande till landstinget. Framställning må efter talmanskonferensens hörande återtagas.

Landshövdingen och lantrådet är berättigade att överlämna meddelande till landstinget.

Angående självstyrelsenämndens initiativrätt stadgas i 29 § 3 mom.

24 §.

Angående landskapsstyrelsens berättelse gäller vad därom är stadgat i landskapslagen om landskapsförvaltningen.

25 §.

Landstingsman äger rätt att till landstinget överlämna motion i den ordning 26 § stadgar. Motion skall innefatta antingen

1) lagmotion, innehållande i lagform avfattat förslag

a) om stiftande av ny landskapslag eller om ändring, förklaring eller upphävande av gällande landskapslag; eller

- b) om lagmotion till riksdagen;
- 2) finansmotion, innehållande förslag
 - a) om upptagande av anslag i årsstat;
 - b) om framställning om extraordinarie anslag; eller
 - c) om finansmotion till riksdagen; eller
- 3) hemställningsmotion, innehållande förslag att landstinget måtte hos riksdagen, landskapsstyrelsen, talmanskonferensen eller självstyrelsenämnden hemställa om vidtagande av viss åtgärd.

26 §.

I 25 § omnämnda motioner skall skriftligen avfattade inlämnas till landstingets kansli. Landstingsman är icke berättigad att väcka lagmotion eller finansmotion senare än klockan 12.00 på femtonde dagen efter det lagtima landsting i enlighet med 15 § sammankommit, såframt icke sådan direkt föranledes av något av landstinget redan fattat beslut eller till landstinget överlämnad framställning eller återtagande av sådan eller ock av annan under landstinget inträffad händelse. Härvid må motion inlämnas senast klockan 12.00 andra dagen efter den, då motionären bör anses ha fått kännedom om händelsen.

I motion bör jämväl angivas de skäl, på vilka förslaget grundas.

Ej må ärenden av olika beskaffenhet sammanföras i en skrift.

Motion må återkallas skriftligen av samtliga undertecknare av motionen.

27 §.

Utan hinder av stadgandena i 26 § må minst fyra landstingsmän väcka motion i ärende rörande landskapets författingsenliga rättigheter.

Angående sättet för anhängiggörande av yrkande på misstroendeförklaring för lantrådet eller landskapsstyrelsens ledamöter stadgas i 49 §.

28 §.

Har handläggningen av ärende vid lagtima landsting icke hunnit slutföras, fortsättes dess behandling vid följande lagtima landsting, såframt landstingsval ej mellankommit.

4 kap.

Självstyrelsenämnden.

29 §.

Varje lagtima landsting skall tillsätta en nämnd (Självstyrelsenämnden) ned uppgift att verka såsom rådgivande organ i frågor rörande landskapets författingsenliga rättigheter.

Landstinget, landstingsutskott eller landskapsstyrelsen äger rätt att i fråga, som avses i 1 mom., inhämta nämndens utlåtande.

Nämnden vare ock obetaget att i dylik fråga hos landstinget och landskapsstyrelsen väcka förslag om uttalande eller åtgärd.

30 §.

Självstyrelsenämnden består av talmannen som ordförande samt fyra ledamöter och två ersättare, vilka landstinget väljer inom sig. Val av ledamöter och ersättare skall av landstinget förrättas senast fjärde dagen efter landstingets öppnande.

Nämnden väljer inom sig viceordförande.

31 §.

Talmannen, eller vid förfall för honom viceordföranden, sammankallar nämnden så ofta ärendena det fordrar. Anhåller landskapsstyrelsen eller minst tre av nämndens ledamöter att nämnden skall sammanträda för viss uppgiven fråga, skall talmannen utan dröjsmål sammankalla nämnden.

Lantrådet och ledamöterna i landskapsstyrelsen, så ock särskilda sakkunniga, må av nämnden kallas till sammanträde. Beträffande skyldighet för landskapsstyrelsen och underlydande myndigheter att delgiva tillgängliga handlingar och meddela nödiga upplysningar gäller vad därom är stadgat i 41 §.

32 §.

Självstyrelsenämndens medlemmar skall visa största varsamhet i avseende å meddelande till andra om vad vid nämndens sammanträde förekommit. Ifall nämnden prövar ovillkorlig tystnadsplikt vara av nöden, är samtliga närvarande därtill förbundna.

33 §.

Landskapsstyrelsen skall i början av varje landsting och senare så ofta omständigheterna det föranleder lämna nämnden skriftlig redogörelse om de självstyrelsepolitiska frågor, som väsentligt kan beröra landskapets författningsenliga rättigheter.

34 §.

Vad om utskott är stadgat i denna landstingsordning skall i övrigt i tillämpliga delar gälla självstyrelsenämnden.

5 kap.

Ärendenas beredning.

35 §.

Vid varje lagtima landsting skall senast andra dagen efter dess öppnande för beredning av ärenden tillsättas ett lagutskott, ett finansutskott, ett ekonomiutskott och ett kulturutskott, vart och ett bestående av fem medlemmar, samt ett justeringsutskott med tre med-

lemmar. För sådan behandling av ärenden, som omförmäles i 54 §, skall landstinget senast på tredje dagen tillsätta landstingets stora utskott, i vilket skall inväljas tio medlemmar.

Landstinget äger därutöver vid behov tillsätta ytterligare utskott bestående av högst fem medlemmar.

För varje utskott tillsättes minst två ersättare.

Utskotts uppdrag varar till dess nytt val förrättats, dock ej längre än till valperiodens utgång. Justeringsutskottet skall, om så erfordras, likväl fortsätta med sin verksamhet även därefter till dess de av landstinget detsamma anförtrodda uppdragen slutförts.

Utskott må, där ärendena det påkallar, sammankomma jämväl under tid då landstingssession icke pågår.

Vid urtima landsting tillsättes de utskott, vilka för beredningen av de i landstinget förekommande ärendena erfordras.

36 §.

Lagutskottet åligger att bereda i 55 § nämnda ärenden samt övriga lagstiftningsärenden, vilka icke hänskjutits till annat utskott.

På lagutskottet ankommer jämväl att skilja mellan landstinget och dess talman, då talmannen vägrat upptaga väckt fråga eller framställa omröstningsförslag eller då landstinget eljest icke åtnöjts med talmannens förfarande, ävensom att granska landskapsstyrelsens berättelse och framställa därav påkallade förslag.

37 §.

Till finansutskottet hänskjutes landskapsstyrelsens förslag till årsstat, förslag till framställning om extraordinarie anslag, finansmotioner samt landskapets bokslut och revisorerernas berättelse.

Finansutskottet äger att inhämta utlåtande av ekonomiutskottet rörande anslagen för planeringsverksamheten och av kulturutskottet rörande anslagen för kulturella ändamål.

38 §.

På ekonomiutskottet ankommer att bereda lagförslag av huvudsakligen ekonomisk natur ävensom övriga till dess behandling hänskjutna lagstiftningsärenden.

39 §.

På kulturutskottet ankommer att bereda de lagstiftningsärenden rörande undervisningsväsendet, forn- och kulturminnesvården, landskapsarkivet samt biblioteksväsendet och den fria bildningsverksamheten, som av landstinget hänskjutes till utskottet.

40 §.

På justeringsutskottet ankommer att övervaka, att landstingets expeditioner överensstämmer med dess beslut.

41 §.

Utskott skall på kallelse av dess äldste medlem sammankomma senast dagen efter det utskottet tillsatts för att under dennes ordförandeskap inom sig välja ordförande och viceordförande.

Vid förfall för utskottsmedlem träder ersättare i hans ställe. Utskott är beslutfört om minst fyra femtedelar av dess medlemmar är tillstädes.

Uteblir utskottsmedlem utan förfall eller särskilt tillstånd från utskottets sammanträde, anmäla utskottet härom till landstinget, som kan döma honom förlustig landstingsmannaarvode eller del därav såsom i 13 § säges, samt, därest det sker oftare, förklara honom ha förverkat sitt uppdrag såsom utskottsmedlem.

Medlem, som icke omfattat utskottets beslut, är berättigad att till utskottets betänkande foga skriftlig reservation, dock utan att betänkandet därigenom uppehålles.

Utskott må i ärende, som hänskjutits till dess behandling, inbegär utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsenämnden.

Landskapsstyrelsen så ock densamma underlydande myndighet, tjänsteman eller allmän inrättning skall på begäran utan dröjsmål till utskott överlämna handlingar eller meddela utskott skriftliga eller muntliga upplysningar. Kan det icke ske, skall skälet härtill givas utskottet till känna.

42 §.

Talmannen, vicetalmännen samt utskottens ordförande bildar talmanskonferensen.

På talmanskonferensen ankommer att föreslå ändringar i landstingets arbetsordning, att avge utlåtande rörande sådan ändring däri, vartill landstingsman tagit initiativ, att göra förslag om bestämmelser för val inom landstinget, att i övrigt göra nödigbefunna förslag om landstingsarbetets ordnande samt att uppgöra förslag till instruktion och avlöning för landstingets tjänstemän.

6 kap.

Ärendenas behandling i plenum och stora utskottet.

43 §.

Talmannen åligger att utfärda kallelse till plenum, att därvid föredraga ärendena och leda överläggningarna, att framställa proposition för besluts fattande, att vidmakthålla ordning vid sammanträdena och jämväl i övrigt vaka däröver, att sådant, som strider mot lag, icke må komma under överläggning samt att avsluta plenum.

Talmannen må icke deltaga i överläggning i plenun men väl i omröstning och val. Han må ej heller i plenun föreslå något annat än det som erfordras enligt landstingsordningen och arbetsordningen samt för verkställighet av landstingets beslut.

Vid förfall för talmannen träder i hans ställe första eller, om förfall även för denne inträtt, andra vicetalmannen.

44 §.

Landstingets förhandlingar skall äga rum på svenska språket. Förhandlingarna är offentliga, såframt ej landstinget för visst fall annorlunda besluter.

45 §.

Vid plenun äger varje landstingsman, med i 47 § nämnda undantag, rätt att erhålla ordet i den ordning, vari han anmält sig. Dock kan landstingsman, på sätt i arbetsordningen närmare föreskrives, givas ordet i annan ordning för att presentera utskottsbetänkande eller motion eller för att i korthet besvara annans anförande.

Varje landstingsman äger rätt att till protokollet fritt tala och yttra sig i alla frågor, som då handlägges, och om lagligheten av allt, som i landstinget tilldrager sig.

Ej må någon tala, förrän ordet tilldelats honom, och icke heller utom protokollet.

46 §.

Ingen landstingsman må tillåta sig personligen förolämpande uttryck eller eljest uppträda på ett mot god ordning stridande sätt. Sker det och låter den felande icke sig rätta av talmannens föreställning, äger talmannen framtaga honom ordet. Har sådant ägt rum, må den felande för det sammanträdet icke vidare yttra sig. Väckes förslag att den landstingsman, som sålunda förgått sig, därjämte må av talmannen erhålla varning eller på viss tid, ej överstigande fyra dagar, uteslutas från landstingets sammanträden, skall beslut därom av landstinget fattas vid nästa sammanträde.

47 §.

Landshövdingen och lantrådet äger rätt att övervara landstingets plena och deltaga i överläggningarna, men icke i besluten. Lag samma vare beträffande ledamot av landskapsstyrelsen. Vill landshövdingen eller lantrådet yttra sig, gives honom ordet framom andra. Angående replikrätt för ledamot i landskapsstyrelsen stadgas i arbetsordningen.

48 §.

Till landskapsstyrelsen riktat spörsmål i angelägenhet, som faller inom landskapsstyrelsens behörighet, må framställas för behandling i landstinget. Sådant spörsmål skall skriftligen avfattat och av bestämt innehåll samt undertecknat av minst fem landstingsmän avlämnas till talmannen, vilken äger att överbringa detsamma till landskapsstyrelsen samt föredraga det till kännedom i landstinget. Inom tio dagar efter mottagandet av spörsmålet skall landskapsstyrelsen avgiva skriftligt svar eller ock meddela att svar icke avgives. Sedan svaret avgivits eller meddelandet lämnats vare det landstinget obetaget att efter överläggning fatta beslut i ärendet.

Landstingsman äger rätt att i landstinget till lantrådet eller landskapsstyrelsen ställa enkel fråga i angelägenhet inom landskapsstyrelsens behörighet. Frågan som bör vara kort och icke innehålla motivering eller kritiskt uttalande, skall skriftligen avfattad avlämnas till talmannen, vilken äger att ofördröjligen bringa den till vederbörandes kännedom. På tid, som bestämmes genom överenskommelse med talmannen, avgiver lantrådet eller den ledamot landskapsstyrelsen därtill utsett muntligt eller skriftligt svar. Svaret bör vara kort, och frågeställaren må med anledning av detsamma omedelbart framställa högst två till huvudfrågan anslutna korta tilläggsfrågor, vilka genast skall besvaras. I ärendet må annan överläggning ej äga rum.

49 §.

Yrkande om att landstinget skall förklara, att lantrådet eller landskapsstyrelseledamöterna saknar landstingets förtroende, bör göras skriftligen och undertecknas av minst fem landstingsmän. Ärendet må icke upptagas till avgörande, förrän den eller de som yrkandet avser beretts tillfälle att senast på tredje dagen efter erhållen del därav inför landstinget avgiva förklaring. Överläggning i ärendet må icke företagas tidigare än på fjärde dagen efter det landstinget mottagit förklaringen. Har minst 16 landstingsmän vid omröstning omfattat yrkandet, gäller det som landstingets beslut.

Har lantrådet av politiska orsaker anhållit om befrielse från sitt uppdrag, företages ärendet till avgörande tidigast på fjärde dagen efter det landstinget delgivits anhållan.

50 §.

Rör ärende någon landstingsman personligen, må han deltaga i överläggningen, men .ej i fattande av beslut.

51 §.

Presidentens och landskapsstyrelsens framställningar, så ock i 25 § omförmälda motioner må icke företagas till slutlig behandling, förrän betänkande över dem avgivits av utskott.

52 §.

Hänskjutes ej i 51 § nämnt ärende, då det första gången förekommer till behandling, genast enhälligt till utskott, skall det ligga på bordet till något av de närmast följande sammanträdena, då sådan remiss skall ske.

53 §.

Utskottsbetänkande skall bordläggas, då det första gången föredrages. Vid nästa föredragning skall det, oberoende av om överläggning ägt rum eller icke, ånyo bordläggas, om minst två landstingsmän begär det. Då ärendet tredje gången föredrages, skall det ytterligare en gång bordläggas, om landstinget så besluter.

Landstinget kan besluta att inhämta nytt betänkande av samma utskott eller utlåtande av annat utskott eller av självstyrelsenämnden.

54 §.

Angår utskottsbetänkande antagande eller förkastande av lagförslag, skall ärendet underkastas tre skilda behandlingar i landstingets plenum.

Vid första behandlingen föredrages utskottsbetänkande och lämnas åt landstingsmännen tillfälle att yttra sig i frågan. Sedan överläggningen förklarats avslutad, överlämnas ärendet, utan att beslut i själva saken fattats, till stora utskottet, som det åligger att däri avgiva yttrande och framställa de förslag, till vilka utskottet kan finna anledning.

Vid andra behandling föredrages stora utskottets betänkande, varvid landstinget, ifall betänkandet innehåller lagförslag, ingår i prövning av lagförslaget samt fattar beslut om varje särskild punkt däri. Hela lagförslagets förkastande må härvid icke föreslås. Godkännes stora utskottets förslag till alla delar, förklaras andra behandlingen avslutad. Blir stora utskottets förslag icke oförändrat godkänt, överlämnas lagförslaget, i den lydelse det genom landstingets beslut erhållit, ånyo till stora utskottet, på vilket det ankommer att förorda sistnämnda förslag med eller utan ändringar eller att avstyrka lagförslagets antagande. Har stora utskottet icke omfattat landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i stora utskottets förslag, varvid landstinget antingen vidblir sitt tidigare beslut eller antager stora utskottets förslag, varefter andra behandlingen förklaras avslutad.

Innehåller stora utskottets betänkande avböjande av lagförslaget,

kan landstinget besluta att till grund för andra behandlingen lägga annat förslag, som tidigare legat till grund för behandlingen. I sådant fall förfäres på sätt i 3 mom. är stadgat.

Vid tredje behandlingen föredrages ärendet till slutligt avgörande, varvid landstinget kan antingen oförändrat antaga lagförslaget sådant det vid andra behandlingen godkänts, eller förkasta detsamma. Tredje behandlingen må äga rum tidigast andra dagen räknat från den dag då andra behandlingen avslutats, eller om ärendet gäller i 55 § 1 mom. nämnd lagstiftning tidigast sjunde dagen från sistsagda dag.

55 §.

Landstingets bifall till eller förslag om ändring, förklaring eller upphävande av självstyrelselagen för Åland av den 28 december 1951 (5/52) och lagen om utövande av lösningsrätt vid överlåtelse av fastighet i landskapet Åland (6/52) och till avvikelse från dem skall vid tredje behandlingen omfattas av minst två tredjedelar av de avgivna rösterna.

I landskapslag som berör självstyrelsens konstitution må bestämmas, att ändring, förklaring och upphävande av samt avvikelse från lagen skall ske i den ordning som stadgas i 1 mom. Landskapslag, där sådan bestämmelse införes, skall stiftas i sagda ordning.

56 §.

Vid urtima landsting upptaget ärende skall vid samma landsting slutligen avgöras.

57 §.

Av landstingsman under ärendes behandling framställt förslag, som icke har direkt sakligt sammanhang med ärendet, må icke upptagas till behandling.

Förslag, som landstingsman framställt och som avser införande i årsstat av nytt, i landskapsstyrelsens förslag icke upptaget anslag, beaktas endast då det väckts genom finansmotion.

58 §.

I händelse landstinget vid handläggning av finansutskottets förslag till årsstat icke godkänt betänkandet oförändrat, överlämnas ärendet ånyo till finansutskottet, som äger avgiva utlåtande angående de av landstinget vidtagna ändringarna. Föreslår finansutskottet ändringar i landstingets beslut, besluter landstinget om varje särskild punkt i finansutskottets ändringsförslag.

59 §.

I ärende, där överläggning ägt rum, må beslut icke fattas, förrän landstinget efter talmannens hemställan förklarar överläggningen avslutad.

60 §.

Då fråga föreligger till avgörande, framställer talmannen, på grund av vad i saken föreslagits, så avfattat omröstningsförslag, att svaret "ja" eller "nej" uttrycker landstingets beslut.

Finnes flera förslag till beslut, ställes ett såsom motförslag till ett annat, intill dess om alla sålunda röstats. De avsedda omröstningsförslagens ordalydelse och ordningsföljd bör vara av landstinget godkända, innan omröstningsförslag till besvarande framställes. Ändring av föreslagen ordalydelse och ordningsföljd må föreslås, men ny överläggning i sak må icke äga rum.

Faller rösterna lika vid omröstning, avgör talmannens röst utom vid val, då lotten avgör.

Ej må omröstning tillåtas därom, huruvida omröstning skall äga rum.

61 §.

Den, som icke instämt i fattat beslut, äger rätt att till protokollet anmäla sin skiljaktiga mening. Dock må sådan anmälan icke föranleda vidare överläggning.

62 §.

Talmannen må vägra att till handläggning upptaga väckt fråga eller att framställa omröstningsförslag, om han finner det strida mot lag eller beslut, som av landstinget redan fattats. För sådan vägran bör talmannen anföra skäl.

Nöjes landstinget icke med talmannens åtgärd, hänskjutes ärendet till lagutskottet, vilket utan dröjsmål bör inkomma med motiverat avgörande, huruvida sakens upptagande eller omröstningsförslags framställande strider mot lag eller mot av landstinget förut fattat beslut.

63 §.

Beslut må ej vid justering sakligt ändras.

64 §.

Landstingsman, som ej varit tillstädes, då beslut i något ärende fattats, äger rätt att därefter till protokollet anmäla, att han icke deltagit i beslutet, men må ej framställa någon anmärkning mot detsamma.

7 kap.

Meddelande av landstingets beslut.

65 §.

Landstingets beslut om antagande av landskapslag insändes till republikens president av landstingets talman, varom landshövdingen bör underrättas. Lag samma vare beträffande beslut, vilka utgör svar på presidentens framställningar och meddelanden.

Av landstinget antagna motioner, avsedda att föreläggas riksdagen, översändes till regeringen.

Har landstinget antagit förslag till framställning om beviljande av extraordinarie anslag, översändes beslutet till Ålandsdelegationen.

66 §.

I 65 § omförmälda beslut samt övriga landstingets beslut, vilkas verkställande ankommer på landskapsstyrelsen, skall meddelas landskapsstyrelsen genom skrivelse från landstinget.

67 §.

I 65 § omförmälda handlingar samt alla utgående skrivelser uppsättes och expedieras av landstingets kansli under uppsikt av landstingets justeringsutskott.

Ej må något beslut från landstinget expedieras, förrän det blivit godkänt av justeringsutskottet.

Landstingets beslut underskrives av talmannen och vicetalmännen, medan övriga utgående expeditioner underskrives av talmannen och sekreteraren.

8 kap.

Särskilda stadganden.

68 §.

Presidentens framställningar och meddelanden skall såväl i plenum som i utskott företagas till behandling framom andra ärenden.

69 §.

Infaller annan än i 15 § 2 mom. stadgad dag på lördag eller helgdag, gäller första vardag därefter såsom utsatt dag.

70 §.

Landstingets protokoll föres under talmannens tillsyn av sekreteraren. Vid början av varje arbetsår utser landstinget inom sig tre justeringsmän jämte nödigt antal ersättare att justera protokollet.

71 §.

Landstingets kansli står under kanslikommissionens uppsikt. Till kanslikommissionen hör talmannen och vicetalmännen samt två för varje arbetsår valda landstingsmän.

72 §.

Val inom landstinget sker enligt proportionellt valsätt, där två eller flera personer skall väljas.

73 §.

Landstingets arbetsordning, bestämmelser angående proportionella val inom landstinget samt instruktion för landstingets tjänstemän och tjänstemännens avlöning äger landstinget att fastställa på förslag av talmanskonferensen.

74 §.

Landskapslagar, i 55 § omförmälda av riksdagen antagna lagar, landstingets beslut om bifall till lag, genom vilken fördrag med främmande makt bringas i kraft i landskapet, samt övriga landstingsbeslut, såvitt de är av allmänna betydelse, skall på åtgärd av landskapsstyrelsen kungöras i Ålands författningssamling.

75 §.

Denna landstingsordning träder i kraft den 1 november 1971. Genom densamma upphäves landstingsordningen för landskapet Åland av den 14 mars 1951 (14/51) jämte senare tillkomna ändringar.

Denna landstingsordning må icke ändras, förklaras eller upphävas, ej heller må avvikelse därifrån göras på annat sätt än i 55 § är stadgat.

L a n d s k a p s l a g

om ändring av landskapslagen angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut upphäves 16 § 2 mom. landskapslagen den 16 april 1952 angående landskapsförvaltningen i landskapet Åland (22/52) och ändras 1-4 §§ samt fogas till 10 § ett nytt 2 mom. som följer:

1 §.

Landskapsförvaltningen omhänderhaves av landskapsstyrelsen, som utses av landstinget.

Landskapsstyrelsen består av lantrådet såsom ordförande och sex ordinarie ledamöter med personlig ersättare för envar av ledamöterna. En av ledamöterna skall landstinget förordna att såsom vicelantråd vid förfall för lantrådet fullgöra dennes åligganden.

Lantrådet och landskapsstyrelsen biträdes av ett för landskapet centralt ämbetsverk, för vilket lantrådet är chef.

2 §.

Lantrådet och ledamöterna i landskapsstyrelsen utses bland personer, som är valbara till landstingsmän och äger erfarenhet i allmänna värv samt vilka givit sitt samtycke därtill. Lantrådet bör därjämte ha ådagalagt god administrativ förmåga.

Ledamot i landskapsstyrelsen må likväl icke vara tjänsteman eller befattningshavare vid länsstyrelsen eller landskapets centrala ämbetsverk, ej heller annan tjänsteman eller befattningshavare, som på grund

av sin ställning är redovisningsskyldig inför landskapsstyrelsen.

Vad i denna lag är stadgat om ledamot gäller jämväl ersättare för ledamot, såvida ej annorlunda föreskrives.

3 §.

Lantrådet kallas till sitt ämbete av landstinget och kvarstår i det samma så länge han åtnjuter landstingets förtroende. I ämbetet tillkommer honom de allmänna rättigheter, som är landskapets tjänstemän tillförsäkrade, samt åligger honom de skyldigheter, som i denna landskapslag eller annorstädes är påbjudna.

Angående sättet för utrönande av landstingets förtroende för lantrådet stadgas i landstingsordningen.

4 §.

Ledamöterna i landskapsstyrelsen utses för två kalenderår i sänder.

Ledamöterna anses befriade från sina uppdrag, därest landstinget på sätt i landstingsordningen stadgas förklarat, att de icke åtnjuter landstingets förtroende. Lag samma vare då lantrådet förklarats sakna landstingets förtroende eller på anhållan befriats från sitt uppdrag.

I fall som avses i 2 mom. utses nya ledamöter för den återstående tiden av de avgåendes uppdrag.

Avlider ordinarie ledamot eller befrias han på anhållan från sitt uppdrag, skall ersättaren träda i hans ställe. I sådant fall, så ock då ersättare avlidit eller annars avgått, skall ny ersättare utses genom fyllnadsval.

10 §.

Landskapsstyrelsen skall årligen senast i början av den session, under vilken förslaget till ordinarie årsstat framlägges, till landstinget avgiva berättelse över landskapets förvaltning och ekonomiska tillstånd samt över verkställigheten av landstingets beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 november 1971.

Ledamot, som tillhör landskapsstyrelsen vid denna lags ikraftträdande, kvarstår i sitt uppdrag enligt tidigare gällande lag.

riehamn, den 26 maj 1971.

Alarik Häggblom

Sven Lemberg

Gustav Adolf Boman

Harry Lindfors

Thor-Alf Eliasson

Olof Lindström

Sven Friberg

Erik Lundqvist

Börje Hagström

Eliel Persson

Einar Hambrudd

Peder Söderström

Olof M. Jansson

Georg Wideman

Albin Johansson

Runar Wilén

Carl Karlsson

Folke Woivalin.